

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Ústavní soud ke spojení bagatelních pohledávek a přípustnosti odvolání

Je zcela věcí žalobce, čeho se svou žalobou domáhá; pokud přitom v jedné žalobě spojí několik i samostatně projednatelných nároků a nalézací soud rozhodne o peněžitém plnění, není v pravomoci odvolacího soudu tuto částku následně členit na dílčí položky, které, každá samostatně, nedosahují hranice bagatelní částky pro odvolací řízení (ust. § 202 ods. 2 o. s. ř.). Opačný přístup je zásahem do práva na projednání věci nestranným soudem. (Podle nálezu Ústavního soudu spis. zn. IV. ÚS 3153/15, ze dne 27. 9. 2016)

Žalovanému dlužníkovi uložil soud prvního stupně, aby zaplatil věřiteli (žalobci) 10 600 Kč s příslušenstvím. Žalovaný se proti tomu odvolal, ale odvolací soud jeho odvolání zamítl jako nepřijatelné s poukazem na ust. § 202 odst. 2 občanského soudního řádu. Žalovaný se obrátil s ústavní stížností na Ústavní soud. Kritizoval postup odvolacího soudu, který nejprve určil den, na který nařídil odvolací jednání, poté však jednání odročil na neurčito, s tím, že ve věci bude rozhodnuto bez jednání. Následně vydal odvolací soud usnesení, jímž odvolání jako nepřijatelné odmítl, neboť soud prvního stupně rozhodl podle něj sice celkem o částce 10 600 Kč, ta se ovšem sestává ze dvou samostatných nároků uplatněných žalobcem v jedné žalobě, a jde tedy o dva nároky na zaplacení bagatelních částek (2 x 5 300 Kč). Stěžovatel měl za to, že rozdělení žaloby na dvě samostatné bagatelní věci odvolacím soudem není správné a z povahy věci neplyne. Žalobní tvrzení bylo shodné, lišilo se pouze časovým obdobím pojištění a datem urgencye, k oběma nárokům bylo vedeno stejné dokazování. Navíc soud prvního stupně sice uložil žalovanému dlužníkovi zaplatit, ale zároveň poučil dlužníka o možnosti podat proti rozsudku odvolání.

Odvolací soud ve svém vyjádření, které si vyžádal Ústavní soud, uvedl, že jednou žalobou byly uplatněny dva samostatné nároky na dlužné pojistné za jiná období, v jednom případě byly přiznány zákonné úroky od 17. 9. 2011 a ve druhém od 20. 8. 2012. Každý nárok mohl být uplatněn samostatnou žalobou, přičemž by ke každému bylo třeba provádět samostatné dokazování k odlišným skutkovým okolnostem; jde tedy o dva nároky nepřesahující částku 10 000 Kč, byť součet uplatněných peněžitých nároků činil 10 600 Kč.

Dispoziční zásada občanského soudního řízení

Ústavní soud tedy konstatoval, že rozhodnutí odvolacího soudu vychází z předpokladu, že je primárně věcí soudu, jak posoudí žalobní návrh z hlediska výše žalované částky, respektive co do tzv. bagatelní hranice rozhodné pro přípustnost odvolání (ust. § 202 odst. 2 o. s. ř.). Ústavní soud je naopak přesvědčen, že je primárně věcí žalobce, jakým způsobem v duchu dispoziční zásady ovládající sporné řízení zkumuluje své nároky do jedné žaloby - jakého "peněžitého plnění" se v jednom řízení domáhá, a pokud "sečte" více nároků do jedné žaloby, pak to zásadně nemůže mít vliv na přípustnost odvolání, i kdyby jednotlivé "dílčí nároky" hranici bagatelního sporu nepřesahovaly. Rozhodne-li se žalobce ze sobě jasných a srozumitelných důvodů podat žalobu, kterou se domáhá zaplacení opakovaného plnění založeného na jednom skutkovém základě, není možné, aby soud, pro zjednodušení či zpřehlednění takto projevenou vůli měnil, bez ohledu na to, který z účastníků je takovou změnou dotčen, resp. zda je taková změna fakticky ve prospěch žalobce, jako tomu bylo v projednávané věci.

Ústavní soud ocitoval usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 30. 8. 2011, spis. zn. Ncp 962/2011: *"Občanské soudní řízení spočívá na několika základních zásadách, promítajících se do jednotlivých ustanovení občanského soudního řádu. Nejvýznamnější ze zásad uplatňujících se ve sporném řízení je zásada dispoziční. Spočívá v možnosti procesních stran (především žalobce) disponovat řízením a tím procesní iniciativu svěřuje jim a nikoli soudu. Žalobce tedy podáním žaloby rozhodne o tom, že je řízení zahájeno, v průběhu řízení disponuje předmětem řízení, který může měnit, ... V souladu s touto zásadou je to žalobce, kdo ve sporném řízení jako jeho pán (dominus litis) prostřednictvím procesních úkonů určuje, co bude jeho předmětem. Toto právo uplatňuje již samotným podáním žaloby, v němž svými skutkovými tvrzeními a formulací žalobního petitu předmět řízení vymezí. Občanský soudní řád nestanoví, že by snad předmětem řízení musel být jediný nárok (§ 80 písm. b/ o.s.ř.) a není sporu, že žalobce je oprávněn do jedné žaloby zahrnout i více nároků (v tom případě se jedná o tzv. objektivní kumulaci). Povinností soudu pak je rozhodnout o celém předmětu.".* Právě tento názor Vrchního soudu v Olomouci (obdobně též spis. zn. Ncp 945/2010) sdílí i Ústavní soud (viz též usnesení spis. zn. IV. ÚS 3288/13) a považuje jej za určující i pro posouzení přípustnosti odvolání v projednávaném případě.

Obdobně jako v trestním řízení, lze i v tomto případě připomenout procesní zásadu in dubio pro reo, která zaručuje účastníku řízení, že v pochybnostech bude užit pro něj příznivější výklad aplikované právní normy. V daném případě byl příznivější výklad vedoucí k meritornímu projednání odvolání jediný možný. Ústavní soud dospěl k závěru, že výklad provedený odvolacím soudem je proti smyslu zákona a v rozporu s právem na spravedlivý proces. Je zcela věcí žalobce, čeho se domáhá, a je-li rozhodnuto o žalobě a výsledné peněžité plnění převyšuje limitní hranici danou v ust. § 202 odst. 2 o. s. ř., není v pravomoci (odvolacího) soudu tuto částku následně dělit na "dílčí plnění", která, každé samostatně, limit 10 000 Kč nepřesáhnou. Zákon v naposledy citovaném ustanovení hovoří o "peněžitém plnění", nikoliv o "dílčích nárocích". Postup zvolený odvolacím soudem nepřipustně omezuje žalovaného v právu na spravedlivý proces, na projednání jeho věci nestranným a nezávislým soudem, neboť mu fakticky "odnímá odvolací instanci". Uvedený postup je o to absurdnější, mají-li obě požadovaná peněžítá plnění (2 x 5300 Kč) společný skutkový základ - jde o žalobní nárok uplatněný na totožném závazkovém základu a toliko za dvě různá období, navíc na sebe bezprostředně navazující, přičemž rozdělení na dva samostatné nároky bylo možno dovozovat výhradně z toho, že žalobce sám a na základě svých vlastních pohnutek rozdělil nárok do dvou samostatných období, před podáním žaloby jej na stěžovateli za každé období vymáhal zvlášť, následně ovšem nárok zažaloval vcelku za obě období.

Ústavní soud tedy rozhodnutí odvolacího soudu zrušil. Nelze předjímat výsledek odvolacího řízení; bude však na odvolacím soudu, aby věc meritorně projednal, a není možné se projednání tímto způsobem vyhnout.

Richard W. Fetter

Další články:

- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)
- [Pohled přes hranice - natáčení pornografických klipů jako důvod výpovědi z nájmu bytu](#)
- [Nařízení EU o umělé inteligenci a jeho dopady na využití jazykových modelů v advokátní praxi](#)
- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Kupní smlouva o převodu nemovitosti bez uvedení výše kupní ceny](#)
- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)
- [Souhlas s veřejným užíváním pozemku jako překážka nároku na bezdůvodné obohacení - nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2541/25](#)
- [Kupní smlouva bez přesného určení kupní ceny](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 36.: Doložka o mlčenlivosti](#)
- [Detekce podezřelého obchodu v kontextu hazardních her](#)
- [AI omnibus](#)